

SZEPES MÁRIA

Szibilla

SZEPES MÁRIA
NAPLÓJA

ÉDESVÍZ

DVD-melléklettel!

SZEPES MÁRIA

Szibilla

SZEPES MÁRIA
NAPLÓJA

ÉDESVÍZ KIADÓ
BUDAPEST

Jegyzetek az életemhez

*Beteljesült jószálmok
és álommá lett valóságok*

Előszó

Az 1929-es év dátuma rengeteget mond nekem. Egész életemet meghatározta. Aláírt váltóvá, fogadalommá lett, amelyet azóta is törlesztek. Már a XXI. századot élem. Emberi szempontból valóban tökéletes magányban, rokonok, kortársak és átmeneti, bár akkor mélynek tűnő barátságok nélkül. Felmorajlik bennem a rengeteg tragédia, veszteség. Együtt átszenvedett betegségek, reménytelen remények, halálos veszélyek. S mindezek mélységesen igaz esszenciája, végösszege: milyen nagyszerű, hogy nem tudtam előre, mi lesz szeretteim életének borzalmas végjátéka. Hosszú évek kínlódó agóniája, végső kimerültség, felcsillanó reménykedés, majd az azt követő, mélybe zuhanó csüggedés. És persze lázongó töprengés: Ezt kívánta volna Hippokratész? Hogy a végsőkig őrizni kell az életet? A reménytelen kint akarta volna menteni, újabb sebeket nyitva a gyötrődő testeken? Lehetetlen!

Ma már felzendül bennem a szent hang, és szeretteim fénybe burkolnak: „Nyugodj meg – suttogják. – A karma nem hóhér. Hála sorsunk urainak, nem terhelnek bennünket újabb adósságok.”

Lelkemben szelíd öröm zsolozsmáz. Nem csak érzem, tudom: mélykék selyeméj ringat majd át a másik partra. Hogy zengenek a csillagharangok! Hívnak! Boldogságos várakozásban készen állok!

2004

© 1929. október 15.

A művészet csodálatos és szent. Az írás örömet okoz nekem, de a következő pillanatban éppen olyan vagyok, mint az ember általában: nyugtalan, gyenge és kicsinyes. Nem tud annyival jobbra tenni, hogy békében éljek önmagammal és ideáljaimmal. A jóság pillanatai nem mentenek meg a szégyenletes óráktól. Az örök ember kettőssége ez. Az elemibb ösztönök uralma a szerény és halk jóság fölött.

Mindenekfölött valami kollektív jóságot szeretnék megvalósítani magamban. Minden élő felé egyformán áradó, végtelen gyöngédséget és megbocsátást.

Voltak már ilyen pillanataim, amikor megéreztem, hogy itt kell keresnem a békét. De csak percekre, amelyeket gyorsan elsöpört a rokon- és ellenszenvék áradata.

Ezért fordultam szomjasan a buddhizmus felé. Minden gyötrelmet a túltengő, önmaga körül forgó ego okoz. Ezt a mindent elborító önzést kell lefokozni a minimumra. „Én” nem vagyok fontos, szenvedélyes ragaszkodásaim egyik az emberiségével. Előbbre való nálam Isten legkisebb nyomorultja is szenvedéseinek fenséges nagyságában. „Én” nem akarok semminek a központja lenni, csak porszem a hatalmas, cselekvő létben. Életem is csak annyiban fontos, amennyiben parányi része e rejtélyes aktivitásnak.

A végtelenben nincs kicsi és nagy. Mi, emberek, a tiszavirág, a szelíd őz az erdőn, egy gondtalan, csapongó madár, mindnyájan egyformán és személytelenül fontosak vagyunk az egyetemes törekvésben.

Gondolataim, kitermelt művészi értékeim egyek a madár énekével, a virág szabad illatával.

Minden létező keletkezett, és igyekszik valahová. S ami keletkezett, az el nem múlhat, csak formát változtat szüntelen.

Ma még minden messze van tőlünk, mint a csillagok – és a csillagok is mérhetetlen távolságokra vannak egymástól. Ma még nyugtalan, forrongó, taszító és vonzó bolygók vagyunk mindnyájan, és keringünk a másik körül kiszabott pályánkon, fénybe-árnyékba borítva egymást.

Valamikor talán Isten lába előtt elmúlnak a köztünk feszülő távolságok, mert lehullanak rólunk a tévedések, hibák torzulásai, és megértjük végre minden jelenség okát. A szeretet a legtökéletesebb lényeg: odaadás, alázat, önmegtagadás – tehát a végső megtisztulás, beleolvadás a nirvánába.

Különös arra gondolnom, hogyan jutottam vissza a hithez, gyökereimhez. Amikor erőt vett rajtam a tagadás lázongása, akkor is felderengett bennem a mindenütt jelenvaló erő érzete, valami bizonytalan bizonyosság, minden értelmi érven, kapálódzáson túl. Úgyhogy az első ima – hosszú idő után – már csak egy kitáruló ajtó volt szívemben, amelyen át betódult a régóta lappangó égi fény.

Sohasem tudtam egészen elszakadni a hittől.

Amikor elfordultam tőle, formáiból kiábrándulva, azt hittem, a mélyére látok. Amikor elítéltem az embereket, hogy tökéletességet prédikálva tökéletlenek, azt hittem, a dolgok magvát fojtottam meg magamban. Később csodálkozva láttam minden bűn mélyén a rejtőző jóságot, minden alantas szenvedély mögött a fenség torz karikatúráját, és ezen keresztül imádni kezdtem a Mindenütt Jelenvalót. Szeretni, érteni tudtam a vétkező embert is, akire végtelen

utak, végtelen tisztulási lehetőségek várnak az örökkévalóságban.

Régebben semmire sem becsültem a tapasztalatot. Ma már megtanultam értékelni annak ellenére, hogy nekem még ebben az életemben nem sok van belőle. Ha elgondolom, hogy mennyi mindent hagytam már érzésben magam mögött, hány meggyőződést, vágyat dobtam el kialudt érdeklődéssel, mint egy kinőtt ruhát, akkor látom, mennyire szükség van mindezek megélésére. Úgy gondolom, még transzcendens értelemben sem kész az ember egy bizonyos kor előtt, mert addig az előbbi életek reflexióit éli. Ezt még inkább hiszem azóta, hogy megtudtam egyet s mást az előző életeimről. Már a pályaválasztás gondolatainak hullámmozgása is mutatja ezt gyermekkortól kezdve. Ha visszaemlékszem, legalább tízféle dologról hittem eddig egész bizonyossággal, hogy életcélom lehetne, de mindegyik elenyészett bennem. Leggyakoribb motívum a dicsőség és ragyogás utáni vágy volt. Hányszor elfogott gyermekkorom nyomasztó éveiben a türelmetlen sürgetés: nekem nem itt a helyem, rám egészen más dolgok várnak. Fények, ízek, gazdagság sejtelve lobogott lényemben – ezek nélkül fáztam. Azután jött a művészetek utáni vágy, de még ez is a hiúság szolgálatában. Tánc, színészet, rajz, újra tánc. Tizennégy éves koromban barátnőm bemutatott egy kövér amerikai impresszáriónak. Táncoltam neki. Ő ki akart vinni Párizsba, azután Amerikába. Elkábított ennek a lehetősége, álmodoztam sikerről, ruhákról, ékszerekről, úgy gondoltam, ha nem engednek, megszököm. Azután hirtelen kialudt bennem az egész, mintha gyertyakoppantó borult volna a lelkesedés lángjára, felhagytam a tánccal. Színésznőnek készültem. Tanultam, szavaltam, izgultam. Nagy jövőt jósoltak. Lehetőségeim tá-

madtak. Ám egyik napról a másikra ugyanaz a csömör fogott el. Megéreztem, hogy ez sem az én utam. Ezt követte az írás. Ebben átértékelődött minden. Befelé kezdtem gazdagság után kutatni, és már fáztam, irtóztam a lármában, a mester-séges fényben. Az emberi lelket egyszerre többre becsültem a ruhájánál, a testénél. Ez az út sem volt egyenes. Fel-fel-támadtak a régi hangzatok, de a főmotívum már a csend és az elvonultság lett. Magamon figyeltem meg, mennyi furcsa elágazása van az ember egyéniségének.

Boldogság nem létezik a földön, csak kielégíthetetlen vágyak. Buddha azt mondja: „Ragaszkodni annyi, mint szenvedni.” Tehát vágyakozni annyi, mint szenvedni. Élni viszont annyi, mint vágyakozni, tehát az élet, a földi élet egyenlő a szenvedéssel...

A lélek birodalma csodálatos. Csupa misztikus, titkos ajtó, ismeretlen terület. Egy időben, amikor már sokat írtam, ezer idegen hatást tükröztem vissza. Azután eltűntek belőlem az idegen hatások. Nagy csend lett, valami furcsa, feszült várakozás. Akkor hirtelen feltárult lelkemben egy egészen új érzéstartalom, amely csak az enyém volt. Lényem legmélyéről fakadt fel, valami egészen váratlan, forró és életerős fantáziatűz, amelyről nem is tudtam, hogy létezik bennem. Minden olyan versem, amelyről érzem, hogy tolmácsol valamit a messzeségekből, hogy valami sejtelmet, megfoghatatlant érzékeltet, különös, távoli síkok hangulatát tükrözi – új ámulatba ejt.

Honnan vettem ezeket a húrokat?

Mennyi szenvedésről nem lehet, nem szabad írni! Csak évek múlva talán, amikor a távolság plasztikussá teszi a dolgokat, és enyhült személyes, fájdalmas jelentőségük.

Meglehetősen zárkózott vagyok. Keveset tudnak rólam azok is, akikkel együtt élek. Még soha nem szóltam a bennem égő dolgokról, soha nem árultam el fájdalmaimat, betűkbe öntve sem. Az írás számomra a csendesség, a magány pillanata valamely magaslaton, ahová felkapaszkodom mindennapjaim szüntelenül zakatoló problémái előtt.

Ma még a sejtelmeimről, az elképzeléseimről, a távoli csillagokról, a virágok és fák énekéről írok. Egyszer azonban eljön az az idő, amikor felmutathatom a kezdet és vég nélküli valóságokat.

Akkor talán elérkezem majd életem értelméhez – és le sem írom többé, hogy „én”. Ma még szükséges, mert csak magamon keresztül láthatom azt, amit meg kell élnem. Később azonban az „én” salakjából előragyog majd a meztelen lényeg – a világlélek –, mindenki bánata, könnye, jósága, törekvése, öröme, a dolgok igazi, örökkévaló értéke, a szent Valóság.

Akkor az „én” már nem létezik többé.

Egy emberről mindenki másként vélekedik. Ha összeeresztenék azt a sok benyomást, ködképet, amelyet különböző emberek hordoznak magukban arról az egyről, akkor újabb bábeli zűrzavar támadna. Az egyén ilyen töredékekben él, szétszórva embertársaiban. Akiről azt hisszük, hogy mindent tudunk róla, az legtöbbször idegenebb számunkra a világúrnél, hiszen önmagunkat is félreismerjük. Lelkünk, szel-

lemünk a végtelenbe mosódik, testi érzékszerveinkkel nem követhetjük.

Mennyire kopottak, szürkék egykori gondolataim! Pedig ragyogónak tűntek valaha – remegtem tőlük, ha felhangzottak bennem. Mindegyik lángoló színt jelentett számomra, igazságot és életet.

Így lesz-e vajon mindig? Igen. Mert a fejlődés végtelen, kimeríthetetlen csoda.

© 1930. február 9.

Nem vagyok már felelőtlen, csapongó hangulatú gyermek. Meggyőződéseim, elveim teljesen átalakultak. Az elmúlt év számomra komoly, csendes gondolatokkal, konzekvenciákkal zárult. Felismertem életfeladatomat. Utam tiszta, hazugság nélküli, becsületes, másokért való, hogy elszakadjak minden vágytól, önzéstől, anyagtól.

Isten segítségével kikerültem az érzelmi zajlásból – ami megmaradt, az a salak nélküli szeretet.

Szükséges volt a sok forrongás, nyugtalanság – még az is, ami törvényellenes benne. Tanulságot jelentett.

Ebben az évben már szilárd meggyőződéssel elkerültem mindazt, ami lealjasító, és bemocskolja a lelket. Csendesen, szemlélődve, magányosan haladtam tovább.

Minden törvényellenes akaratom és lázongásom megszűnt.

Semmiféle erőszak, ellenszegülés, hazugság nem vezethet eredményre, csak nyugtalanságot, zaklató szenvedéseket szül.

Nekem már nem lehetnek szenvedélyes, közeli terveim. Céljaim távolabbra vetülnek, tiszták, és meggyőződésem szerint sohasem telhetnek be a földön. Lemondást, alázatot, belenyugvást kell tanulnom.

Csodálatos ez az örökkévalóság felé haladó, kiszabott pálya. Nem lehet sem kitérni előle, sem ellene akarni.

Óriási felelősség tudatosan bekapcsolódni a fejlődés sodrába. Ott már energikus, magasabb áramlatok közé emelkedik az ember. Ott már nem lehet megpihenni, belekényelmesedni a föld egy-egy mulandó oázisába.

Le kell mondani mindenről, ami nem önzetlenség, nem derűs, megértő nyugalom. Kioltni minden vágyat, szenvedélyt, amellyel szenvedést okozunk magunknak és másoknak. Ez gyógyítja a mohó életszomjat, az erőszakos törtétezt, s főleg a ragaszkodást múltó dolgokhoz. Persze erőszak nélkül, a szelídség legyőzhetetlen hatalmával, az indulatok berzenkedése nélkül. Céлом maga az út, egészen addig, amíg e cél is elenyészik valamely tökéletesebb és felfoghatatlanabb, nirvanisztikus állapotban.

Isten segítségével írni fogok, mint eddig, s ez teljesen betölti majd az életemet.

Szeretném, ha minden szavamban benne volna Isten várakozó csendessége, kifürkészhetetlen nyugalma, titkos, örök mondanivalója valamennyi forma mögött.

Boldog az, aki méltónak találtatott arra, hogy szerény legyen.

Boldog az, aki méltónak találtatott arra, hogy tudatosan, örömmel és megbékélten legyen szerény.

Annak az öröme csak mások öröme lehet. Munkája csak embertársaiért végzett szolgálat.

A sorsát ily módon élő otthon van minden úton, minden érzésben, hazatalál minden könnyben, örül valamennyi feléje nyújtott baráti kéznek. Lassan elhagyja a kikötőt, a kikötő kocsmáit, az ólálkodó utcalányokat, az éhes, kapzsi fosztogatókat, a gyárszirenák bűgását, a füstöt, a lármát – és égi bárkájával terhek nélkül siklik ki a szabad vizekre, a vihartalan tengerre a csendes napfény szüntelen ragyogásában.

Boldog a nyugodt mosolyú zarándok.

Szeme előtt már megnyílt a horizont.

Szívének derűs csendessége már a végtelen csendessége.

Gondolatai messze szállnak, és nem hullnak szárnyse-
getten vissza a vágyak mocsaras, beteg, halált gőzölgő párá-
jába. Teremtő képzelete lángolva lendül együtt az egyetemes
mozgásokkal.

Boldog a nyugodt mosolyú zarándok.

Sehol nem láttam még olyan halálosan szomorú fákat, mint
Böcklin* képein. Csupa elátkozott lélek, sötét és hallgató
fájdalom. Sohasem láttam a vizekben olyan álmatag, elvará-
zsolt csendességet, mélységes, néma mondanivalókkal. Fák,
vizek és sziklák. Mintha mindennek csak látomása volna
terhesen megfejthetetlen szimbólumokból.

Bánat, köd, szorongás támad a szívemben, ha nézem.
Teljesebb szépség ez az elbírhatónál. A felhők elsötétülő ár-
nyékaiban, a tűnődő, borús égen, a fehér, hűvösen alakuló
formák mögött a túlsó part dereng. A *Holtak szigete* a leg-
szebb ének, a legszebb szimfónia, amit a lelkemmel hallot-
tam. A mélyülő árnyékok között elvesztem önmagam. Csend
a sziklák hasadékaiban, halál és megtalált örök élet.

Megérthetetlen fenségében Isten van jelen. Böcklin meg-
részegedett a haláltól. Az isteni teremtőerő sugárzó meg-
szállottja.

Csak a bölcsek és az ostobák adják önmagukat maradéktala-
nul. Egyik sem alkuszik meg emberekkel és körülmények-

* Arnold Böcklin (1827–1901) svájci festő, szobrász, kora ünnepelt
művésze, aki elsősorban mitológiai jeleneteket és szereplőket áb-
rázolt képein teljes realizmussal – *a Szerk.*

kel. Ami a két véglet között van, az mimikri. Óvatosságból, érdekből, konvencióból keletkező vetület.

„A szél fú, ahová akar, és annak zúgását hallod, de nem tudod honnan jő és hová megy: így van mindenki, aki Lélektől született.” (Jn 3,8)